

Participació de la joventut en la restauració i conservació del **Patrimoni Arquitectònic:** EXPERIÈNCIA a GIRONA (Catalunya - Espanya)*

per
PERE FREIXES i CAMPS
*Conseller del Patrimoni
Artístic a Girona*

(*) La present comunicació fou llegida per l'autor a Rostock (R.D.A.) el dia 23 de setembre d'enguany amb motiu de la Sessió Regional de l'I.C.O.M.O.S. (Comitè Internacional de Monuments i Sitis).

Senyora President, benivolguts col·legues, Senyores i Senyors,

El desenvolupament econòmic i social dels darrers temps ha provocat canvis profunds. Pel que fa al territori i la seva perequació demogràfica, el complex fenomen de l'abandó i, en conseqüència, la degradació progressiva del patrimoni arquitectònic abraça tant les zones del medi rural com els centres històrics de les ciutats. D'altra banda, el continu procés d'agrupament de la població ha desequilibrat les dimensions i la fesomia dels grans nuclis urbans. Es sabut que la indústria, amb el seu mecanisme d'acumulació, respon a una lògica estrictament econòmica i que a la fi afavoreix la concentració de la producció dels serveis i de la residència fins assolir uns índexs de congestió impen-sats.

Al contrari, el medi rural resta abandonat pels seus habitants els quals observen impotents com aquest fenomen de desequilibri els enfonsa en l'oblit i en l'aïllament més absoluts.

El 6 de juny del darrer any aparegué a Catalunya un important manifest per tal d'afrentar la deterioració del patrimoni arquitectònic de l'Alta Garrotxa, subcomarca situada en el vessant meridional del Canigó, en els Pirineus. Es tracta del primer treball seriós i efectiu que hom emprè a Catalunya i que té per objecte salvar de la destrucció una bona part de les cinquanta-una esglésies que es troben a l'esmentada subcomarca i que en els darrers temps ha vist disminuir considerablement la seva població «fugint» del rigor del clima i de l'aspror de les seves valls i muntanyes.

Hom pot intuir la densitat i la vitalitat d'aquesta subcomarca en el passat davant l'elenc de cinquanta-una esglésies i d'alguna més avui perduda. Totes corresponen als segles XI, XII i XIII i són exemples característics de l'estil romànic lombard d'arrel popular; trenta anys enrera es celebraven encara les diverses festes patronals dins les seves naus extremadament simples i entorn dels seus murs excepcionalment resistents.

L'Associació Amics de l'Alta Garrotxa, grup format en particular per joves i també per persones d'edats més avançades, encara que d'esperit juvenívol, ha iniciat la tasca d'organitzar i portar a cap els treballs necessaris per tal d'evitar l'enderrocament i pèrdua d'aquest patrimoni el qual presenta en alguns casos un estat molt deteriorat de conservació.

Podria pensar-se que es tracta senzillament d'unes petites accions de neteja. Al contrari, hom ha d'assenyalar que els treballs de reparar, recalçar i reforçar murs i suports, reemplaçar teulades, suprimir vegetació paràsita, etc., en els quals he tingut l'ocasió de participar, han estat convenientment programats, dirigits i executats amb respecte, rigor i exactitud al llarg de diverses campanyes per una comunitat heterogènia de persones que hi ha bolcat un

Sta. Bàrbara de Pruneres. 1975

entusiasme i zel gens corrents. Abans d'arribar al lloc precís de les operacions tothom havia de caminar un bon tros, carregant tota classe de materials i avituallaments. En general, les esglésies i masies més distants d'un centre poblat, en llocs on l'accés és més difícil, són les que lògicament exterioritzen l'abandó d'una manera més accentuada i les que han estat objecte de les primeres atencions.

Amb tot, l'aspecte més remarcable crec que s'ha de fixar en la manifestació de les persones que participen en la revalorització d'aquest patrimoni arquitectònic i que amb el seu testimoni de sensibilitat i de patriotisme col·laboren a espavilar la consciència col·lectiva alhora que contribueixen a que la classe política adquireixi responsabilitats en relació a aquestes qüestions. Heus ací la lliçó que donen els Amics de l'Alta Garrotxa i d'altres associacions semblants. És precís que tothom s'adoni de la necessitat urgent de conservar i protegir el llegat artístic i cultural que els nostres avantpassats ens han tramès al llarg dels segles i que des de fa temps pateix una progressiva deterioració.

Amb una veritable voluntat i responsabilitat polítiques hom assolirà sens dubte els supòsits bàsics per iniciar una planificació racional del territori en relació a la seva reordenació i a la seva restauració, tant en el medi rural com en els nuclis urbans. A partir d'ací

penso que l'Estat ha d'afavorir les associacions com Amics de l'Alta Garrotxa perquè puguin desenvolupar tota la seva capacitat de treball i amb la major eficàcia possible, ja que l'Estat, entre d'altres raons, no té els mitjans per assolir el control de la situació en què es troba el patrimoni arquitectònic en particular d'aquell que és situat en els indrets quasi inaccessibles del medi rural.

D'altra banda, és important assenyalar que no es tracta pas de restaurar un o altre monument amb l'única finalitat de conservar-ne la seva estructura. La política de protecció del patrimoni arquitectònic ha de refusar la suggestió tecnocràtica del concepte «bé cultural». El veritable problema rau a posar remei al desequilibri territorial i a revitalitzar econòmicament i socialment les zones on l'abandó i la degradació són més accentuades. Aquesta és la tasca que Amics de l'Alta Garrotxa ha encetat; el seu exemple hauria d'ésser esmentat no solament en congressos i simposis sinó també en els programes d'ensenyament de la joventut.

Vull expressar, per acabar, l'agraïment més profund al Comitè d'I.C.O.M.O.S. de la R.D.A. per l'admirable organització i contingut d'aquest Col·loqui, el qual ha estat per a mi extraordinàriament interessant i profitós. Moltes gràcies.

Rostock, setembre 1977